

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2021 m. kovo 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Advokatų laisvė teikti paslaugas – Direktyva 77/249/EEB – 5 straipsnis – Vizituojančio advokato, atstovaujančio klientui nacionaliniame teisme vykstančiame procese, pareiga dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme – Ribos“

Byloje C-739/19

dėl *Supreme Court* (Airija) 2019 m. spalio 4 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2019 m. spalio 7 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

VK

prieš

An Bord Pleanála,

dalyvaujant

The General Council of the Bar of Ireland,

The Law Society of Ireland and the Attorney General,

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurių sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai L. Bay Larsen (pranešėjas), C. Toader, M. Safjan ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas P. Pikamäe,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2020 m. rugsėjo 23 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- VK, atstovaujamo advokatės B. Ohlig,
- *The General Council of the Bar of Ireland*, atstovaujamos solisitorių E. Gilson ir D. Spring, *barrister-at-law* W. Abrahamson ir SC P. Leonard,
- *The Law Society of Ireland and the Attorney General*, atstovaujamų solisitorių C. Callanan ir S. McLoughlin bei SC M. Collins,

* Proceso kalba: anglų.

- Airijos, atstovaujamos M. Browne, G. Hodge, J. Quaney ir A. Joyce, padedamų SC M. Gray ir R. Mulcahy,
  - Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos J. Rodríguez de la Rúa Puig,
  - Europos Komisijos, atstovaujamos H. Støvlbæk, L. Malferrari ir L. Armati,
- susipažinęs su 2020 m. gruodžio 3 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyvos 77/249/EEB, skirtos padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas (OL L 78, 1977, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 1 t., p. 52), 5 straipsnio išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant VK ir *An Bord Pleanála* (institucija, nagrinėjanti skundus teritorijų planavimo srityje) ginčą dėl apelianto vizituojančiai advokatei nustatyto įpareigojimo dirbti drauge su vietos advokatu, kad ji galėtų atstovauti minėtam apeliantui prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 77/249 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Ši direktyva, taikoma teisininkų [advokatų] veiklai, susijusi[ai] su paslaugų teikimu, tokiu mastu ir tokiomis sąlygomis, kaip numatyta šioje direktyvoje.

<...>

2. „Teisininkas [advokatas]“ reiškia asmenį, turintį teisę užsiimti profesine veikla, vienu iš šių pavadinimų:

<...> *Vokietijos Federacinėje Respublikoje: Rechtsanwalt,*

<...>“

- 4 Šios direktyvos 5 straipsnyje numatyta:

„Dėl veiklos, susijusios su kliento atstovavimu [atstovavimu ir gynimu] teisiniuose procesuose, valstybė narė gali reikalauti, kad teisininkai [advokatai], kuriems taikomas 1 straipsnis:

- būtų pristatyti, pagal vietos taisykles ar papročius, pirmininkaujantiems teisėjui ar, jei reikia, atitinkamos advokatūros pirmininkui priimančioje valstybėje narėje,
- dirbtų drauge su teisininku [advokatu], kuris praktikuoja atitinkamoje teismo įstaigoje [bylą nagrinėjančiame teisme] ir kuris, kai reikia, atsako prieš tą įstaigą [teismą], arba su tokioje įstaigoje [šiam teisme] praktikuojančiu kaip „avoué“ ar „procuratore“.“

Airijos teisė

- 5 *European Communities (Freedom to Provide Services) (Lawyers) Regulations 1979* (1979 m. Europos Bendrijų (Laisvė teikti paslaugas) (Advokatai) taisyklės, toliau – 1979 m. taisyklės), kuriomis Direktyvos 77/249 nuostatos perkeltos į Airijos teisę, 2 straipsnio 1 dalyje sąvoka „vizituojantis advokatas“ (angl. *visiting lawyer*) apibrėžiama darant nuorodą į Direktyvos 77/249 1 straipsnio 2 dalyje pateiktą sąrašą.
- 6 1979 m. taisyklių 6 straipsnyje nurodyta:

„Kai vizituojantis advokatas Airijoje vykdo veiklą, susijusią su kliento atstovavimu ir gynyba teisme, jis turi dirbti drauge su advokatu, kuriam leidžiama praktikuoti bylą nagrinėjančiame teisme ir kuris, kai reikia, atsako prieš šį teismą.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 7 VK inicijavo apeliacinį procesą *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) dėl bylinėjimosi išlaidų apmokėjimo teismo procese, pradėtame dėl išduoto leidimo netoli jo ūkio statyti rastų nugaišusių gyvūnų patikros įstaigą.
- 8 Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas nagrinėjant ginčą, dėl kurio *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) jau buvo pateikęs prašymą priimti prejudicinį sprendimą; dėl jo Teisingumo Teismas priėmė 2018 m. spalio 17 d. Sprendimą *Klohn* (C-167/17, EU:C:2018:833).
- 9 *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) VK nusprendė pats užtikrinti savo gynybą.
- 10 Teisingumo Teisme jam atstovavo O, Vokietijoje įsisteigusi *Rechtsanwältin* (advokatė).
- 11 Paskelbus 2018 m. spalio 17 d. Sprendimą *Klohn* (C-167/17, EU:C:2018:833), byla buvo grąžinta nagrinėti *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas), kad jis priimtų sprendimą dėl VK pateikto apeliacinio skundo, atsižvelgdamas į šiame sprendime pateiktą reikšmingų Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimą.
- 12 Tokiomis aplinkybėmis VK pageidavo, kad advokatė O, kuri nėra įsisteigusi Airijoje, atstovautų jo interesams *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas).
- 13 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar 1979 m. taisyklių 6 straipsnis, pagal kurį vizituojantis advokatas įpareigojamas naudotis advokato, praktikuojančio bylą nagrinėjančiame teisme, paslaugomis, įskaitant procese, kai šalis turi teisę pati užtikrinti savo gynybą, atitinka Sąjungos teisę.
- 14 Visų pirma prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kaip aiškinti 1988 m. vasario 25 d. Sprendimą *Komisija / Vokietija* (427/85, EU:C:1988:98), kuriame buvo nagrinėta valstybės narės teisė reikalauti, kad vizituojantis advokatas dirbtų drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme. Šiam teismui iš esmės kyla klausimas, ar pagal tame sprendime pateiktą aiškinimą draudžiama įpareigoti vizituojančią advokatą dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, visais atvejais, kai pagal nacionalinės teisės aktus jo klientas turi teisę pats užtikrinti savo gynybą.
- 15 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad reikalavimas dirbti „drauge“ yra ribotas. Nebūtina, kad advokatas, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, būtų įgaliotas advokatas ar advokatas, kuris veda bylą teisme. Abiem aptariamiesiems advokatams, t. y. vizituojančiam advokatui ir advokatui, turinčiam teisę verstis advokato praktika bylą nagrinėjančiame

teisme, reikėtų palikti laisvę konkrečiai nustatyti vieno ir kito vaidmenį. Advokato, turinčio teisę verstis advokato praktika bylą nagrinėjančiame teisme, vaidmuo paprastai yra padėti vizituojančiam advokatui tuo atveju, kai siekiant gerai atstovauti klientui ir tinkamai vykdyti pareigas bylą nagrinėjančiame teisme reikia žinių ar patarimų, susijusių su nacionaliniu lygiu taikomais teise, praktika ir procesu, ar netgi profesinės etikos klausimais. Taigi šio bendradarbiavimo mastas labai priklauso nuo kiekvieno atvejo aplinkybių, turint omenyje tai, kad egzistuoja reali rizika, jog vizituojantis advokatas dėl neapsižiūrėjimo gali neįvykdyti savo pareigų klientui ar bylą nagrinėjančiam teismui, jeigu šiose srityse jam nepadėtų advokatas, praktikuojantis tame teisme.

- 16 Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad viena iš profesinės etikos pareigų, kurių privalo paisyti kiekvienas Airijos teismuose šaliai atstovaujantis advokatas, yra pareiga atlikti paiešką visose bylai reikšmingose teisės srityse ir atkreipti bylą nagrinėjančio teismo dėmesį į visus teisinius, teisėkūros ar jurisprudencijos aspektus, kurie galėtų turėti poveikį tinkamai proceso eigai. Ši pareiga taikoma net ir tuo atveju, jei šie aspektai nepalankūs atitinkamo advokato palaikomam pagrindui. Ji yra procesų *common law* šalyse požymis, kai didžiąją dalį teismui reikalingos paieškos siekiant priimti sprendimą teisės klausimais, dėl kurių į jį kreiptasi, turi atlikti ne pats teismas, bet veikiau šalys. Kitaip būtų tik tuo atveju, jeigu jos pačios užtikrintų savo gynybą. Tokiu atveju teismai turėtų patys prisiimti visą atsakomybę už teisinių klausimų nagrinėjimą.
- 17 Tokiomis aplinkybėmis *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
- „1. Ar valstybei narei draudžiama pasinaudoti [Direktyvos 77/249] 5 straipsnyje numatyta galimybe nustatyti advokatui, jam vykdant veiklą, susijusią su kliento atstovavimu ir gynyba teisme, pareigą dirbti „drauge su teisininku [advokatu], kuris praktikuoja atitinkamoje teismo įstaigoje [bylą nagrinėjančiame teisme]“, visais atvejais, kai šalis, kuriai vizituojantis advokatas ketina atstovauti tokiaame procese, turi teisę pati sau atstovauti?
  2. Jei į pirmąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, į kokius veiksnius nacionalinis teismas turėtų atsižvelgti vertindamas, ar leidžiama nustatyti pareigą dirbti „drauge su“?
  3. Konkrečiai kalbant, ar šioje nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą apibūdintos ribotos pareigos dirbti „drauge su“ nustatymas yra proporcingas, todėl pagrįstas advokatų laisvės teikti paslaugas apribojimas, atsižvelgiant į viešąjį interesą šioje srityje, t. y. būtinybę apsaugoti teisinių paslaugų gavėjus ir būtinybę užtikrinti gerą teisingumo vykdymą?
  4. Jei į trečiąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar toks požiūris taikomas visais atvejais, o jei ne, į kokius veiksnius nacionalinis teismas turėtų atsižvelgti vertindamas, ar tokią pareigą galima nustatyti konkrečiu atveju?“

Dėl prejudicinių klausimų

- 18 Savo klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 77/249 5 straipsnis, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo tikslą, turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį draudžiama įpareigoti advokatą, teikiančią kliento atstovavimo paslaugas, dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme ir kuriam prireikus teks atsakomybę šiame teisme už pagal galiojančią sistemą advokatams nustatytas etikos ir procesines pareigas, kaip antai pateikti bylą nagrinėjančiam teismui informaciją apie visus teisinius, teisėkūros ar jurisprudencijos aspektus, galinčius turėti poveikį tinkamai proceso eigai, nuo kurių teisės subjektas, nusprendęs pats užtikrinti savo gynybą, yra atleidžiamas.

- 19 Primintina, kad Direktyva 77/249, kurioje numatytos priemonės, skirtos padėti advokatams veiksmingai verstis paslaugų teikimo veikla, turi būti aiškinama, be kita ko, atsižvelgiant į SESV 56 straipsnį, kuriuo draudžiamas bet koks laisvės teikti paslaugas apribojimas ir panaikinama bet kokia paslaugų teikėjo diskriminacija dėl jo pilietybės arba dėl to, kad jis įsisteigęs kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje turi būti teikiamos paslaugos (šiuo klausimu žr. 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 427/85, EU:C:1988:98, 11 ir 13 punktus).
- 20 Neginčijama, kad nacionalinės teisės aktuose nustatyta pareiga dirbti drauge su nacionaliniu advokatu yra kitų valstybių narių advokatų laisvės teikti paslaugas apribojimas, nes ji reiškia, kad asmuo, norintis pasinaudoti kitoje valstybėje narėje įsisteigusio advokato paslaugomis, patiria papildomų išlaidų, palyginti su asmeniu, kuris nusprendžia pasinaudoti advokato, įsisteigusio atitinkamo proceso vietos valstybėje narėje, paslaugomis.
- 21 Direktyva 77/249 taip pat turi būti aiškinama atsižvelgiant į SESV 57 straipsnio trečią pastraipą, kuria remdamasis Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į ypatingą tam tikrų paslaugų teikimo pobūdį, negali būti laikomi neatitinkančiais SESV paslaugų teikėjui taikomi specialūs reikalavimai, pagrįsti šias veiklos rūšis reglamentuojančių taisyklių taikymu, tačiau laisvė teikti paslaugas, kaip pagrindinis SESV principas, gali būti ribojama tik teisės aktais, pagrįstais bendruoju interesu ir taikomais kiekvienam asmeniui, vykdančiam veiklą priimančiosios valstybės narės teritorijoje, nebent šis interesas saugomas taisyklėmis, taikomomis paslaugų teikėjui jo įsisteigimo valstybėje narėje (šiuo klausimu žr. 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 427/85, EU:C:1988:98, 12 punktą).
- 22 Šiuo aspektu reikia nurodyti, kad, pirma, vartotojų, būtent teisinių paslaugų, kurias teikia su teisminėmis institucijomis susiję asmenys, gavėjų, apsauga ir, antra, geras teisingumo vykdymas yra tikslai, kurie gali būti pripažinti laisvės teikti paslaugas apribojimą galinčiais pateisinti privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais (2017 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Lahorgue*, C-99/16, EU:C:2017:391, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 23 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad atitinkamais Airijos teisės aktais siekiama apsaugoti gerą teisingumo vykdymą ir besibylinį asmens, apsaugą.
- 24 Dar reikia, kad priemonės, kurios riboja laisvę teikti paslaugas, būtų tinkamos siekiamam tikslui įgyvendinti ir neviršytų to, kas reikalinga jam pasiekti (šiuo klausimu žr. 2017 m. gegužės 18 d. Sprendimo *Lahorgue*, C-99/16, EU:C:2017:391, 31 punktą).
- 25 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija* (427/85, EU:C:1988:98) 13 punkte Teisingumo Teismas pirmiausia pažymėjo, kad bylose, kuriose pagal Vokietijos teisės aktus nebuvo nustatyta privaloma advokato pagalba, šalys galėjo pačios užtikrinti savo gynybą teisme, be to, tokiose bylose pagal Vokietijos teisės aktus taip pat leidžiama, kad ši gynyba būtų patikėta asmeniui, kuris nebuvo nei advokatas, nei specialistas, jeigu tas asmuo neveikė pagal profesiją. Antra, minėto sprendimo 14 ir 15 punktuose jis konstatavo, kad šiomis aplinkybėmis nėra jokio bendrojo intereso pagrindo, kiek tai susiję su ieškiniais, dėl kurių nebuvo reikalaujama privalomos advokato pagalbos, – pateisinančio advokatui, įrašytam į kitos valstybės narės advokatų sąrašą ir teikiančiam paslaugas pagal profesiją, nustatyto įpareigojimo dirbti drauge su Vokietijos advokatu. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad tiek, kiek pagal Vokietijos teisės aktus tokiose bylose paslaugas teikiantis advokatas įpareigojamas dirbti su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, tie aktai prieštarauja Direktyvai 77/249 ir EEB sutarties 59 ir 60 straipsniams (dabar – SESV 56 ir 57 straipsniai).
- 26 Be to, 1991 m. liepos 10 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija* (C-294/89, EU:C:1991:302) 18 punkte Teisingumo Teismas pažymėjo, kad, kiek tai susiję su tam tikromis teismuose nagrinėjamomis bylomis, pagal Prancūzijos teisės aktus nereikalaujama, kad šalims padėtų advokatas ir kad, priešingai, leidžiama šalims pačioms užtikrinti savo gynybą arba, kiek tai susiję su bylomis, nagrinėjamomis komercinių bylų teismuose, dėl pagalbos ir atstovavimo kreiptis į asmenį, kuris nėra advokatas, bet

turi specialų įgaliojimą. Toliau to sprendimo 19 punkte jis konstatavo, kad dėl šios priežasties paslaugas teikiantis advokatas negali būti įpareigotas dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiam teisme, kiek tai susiję su ieškiniais, dėl kurių pagal Prancūzijos teisės aktus nereikalaujama privalomai naudotis advokato pagalba.

- 27 Svarbu pabrėžti, kad nors byloje, kuriose priimti 1988 m. vasario 25 d. Sprendimas *Komisija / Vokietija* (427/85, EU:C:1988:98) ir 1991 m. liepos 10 d. Sprendimas *Komisija / Prancūzija* (C-294/89, EU:C:1991:302), nacionalinės teisės aktais buvo leidžiama šalims, kaip ir pagrindinėje byloje, pačioms užtikrinti savo gynybą, šalims ir teismui tenkančios pareigos dėl reikšmingų teisinių normų nustatymo buvo, priešingai, nei yra pagrindinėje byloje, tokios pačios tiek tuo atveju, kai šalis pati užtikrina savo gynybą, tiek tuomet, kai jai padėjo advokatas.
- 28 Taigi būtent atsižvelgiant į tų bylų aplinkybes, kuriomis buvo priimti pirmesniame punkte cituoti sprendimai, reikia aiškinti 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija* (427/85, EU:C:1988:98) 13 punktą ir 1991 m. liepos 10 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija* (C-294/89, EU:C:1991:302) 17 punktą, pagal kuriuos Direktyvos 77/249 5 straipsniu paslaugas teikiančiam advokatu negali būti taikomi reikalavimai, nenumatyti profesinės veiklos taisyklėse, taikytinose tuo atveju, jei nėra paslaugų teikimo, kaip tai suprantama pagal EEB sutartį (dabar SESV).
- 29 Iš tiesų, kaip matyti, be kita ko, iš šio sprendimo 16 punkto, šalims ir teismui tenkančios pareigos, susijusios su reikšmingų teisės normų nustatymu vykstant procesui Airijos teismuose, nėra tokios pačios, atsižvelgiant į tai, ar šalis pati užtikrina savo gynybą, ar jai atstovauja advokatas. Pastaruoju atveju būtent advokatas turi Airijos teismuose iš esmės atlikti esminę teisinę paiešką, reikalingą tinkamai proceso eigai, tačiau ši užduotis tenka bylą nagrinėjančiam teismui tuo atveju, jeigu šalis nusprendžia pati užtikrinti savo gynybą.
- 30 Jeigu šios pareigos, kaip ir byloje, kuriose priimti šio sprendimo 28 punkte nurodyti sprendimai, yra tokios pačios, nesvarbu, ar šalis pati užtikrina savo gynybą, ar jai padeda advokatas, darytina išvada, kad, jei pirmuoju atveju gero teisingumo vykdymo tikslas gali būti pasiektas, jis *a fortiori* gali būti įgyvendintas ir tuo atveju, kai šaliai padeda vizituojantis advokatas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/249.
- 31 Vis dėlto taip nėra tuo atveju, kai, kaip pagrindinėje byloje, šios pareigos skiriasi, atsižvelgiant į tai, ar šalis pati užtikrina savo gynybą, ar jai padeda advokatas. Šiuo klausimu pažymėtina, kad aplinkybė, jog gero teisingumo vykdymo tikslas gali būti pasiektas tuo atveju, kai šalis pati užtikrina savo gynybą pagal tam tikras procesines taisykles, neleidžia daryti išvados, kad šis tikslas pasiekiamas tuo atveju, kai šaliai padeda vizituojantis advokatas, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 77/249, ir kai procesinės taisyklės yra kitokios ir griežtesnės už tas, kurios taikomos šaliai, kuri pati užtikrina savo gynybą.
- 32 Tokiu atveju bendrojo intereso pagrindas, susijęs su geru teisingumo vykdymu, yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas, kuriuo galima pateisinti vizituojančiam advokatu nustatytą pareigą dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme. Iš tiesų, kaip Teisingumo Teismas nusprendė 1988 m. vasario 25 d. Sprendime *Komisija / Vokietija* (427/85, EU:C:1988:98, 23 punktas), pagal Direktyvą 77/249 valstybėms narėms leidžiama reikalauti, kad paslaugas teikiantis advokatas dirbtų drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, kad šis galėtų vykdyti kliento jam patikėtas užduotis, paisant gero teisingumo vykdymo. Vertinant šiuo požiūriu, šia pareiga siekiama suteikti paslaugas teikiančiam advokatu būtina pagalbą, kad jis galėtų veikti kitoje teismų sistemoje nei ta, kurioje paprastai vykdo veiklą, ir suteikti bylą nagrinėjančiam teismui garantiją, kad jis iš tikrųjų turi šią pagalbą, todėl gali visiškai laikytis taikytinų procesinių ir profesinės etikos taisyklių.
- 33 Kalbant apie klausimą, susijusį su šios pareigos proporcingumu, reikia priminti, kad, remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikta informacija, paslaugas teikiantis advokatas turi nacionaliniams teismams pranešti pagal Airijos teisę besiverčiančio advokato pavardę, kuris jam padės

tuo atveju, kai nagrinėjančiame teisme reikės žinių ir patarimų, kurie gali būti reikalingi būtent dėl to, kad vizituojančiam advokatu galbūt mažai žinomi potencialiai reikšmingi nacionaliniai teisės, praktikos, proceso ar netgi profesinės etikos aspektai, taikomi nacionaliniu lygiu. Kaip matyti iš šios informacijos, nebūtina, kad advokatas, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, būtų įgaliotas advokatas ar advokatas, kuris veda bylą teisme. Iš tiesų vizituojantis advokatas ir advokatas, turintis leidimą verstis advokato praktika bylą nagrinėjančiame Airijos teisme, turi patys konkrečiai nustatyti vieno ir kito vaidmenį, nes pastarojo vaidmuo veikia yra padėti vizituojančiam advokatu.

- 34 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo aprašytas lankstumas, būdingas vizituojančio advokato ir advokato, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, bendradarbiavimui, atitinka šio bendradarbiavimo koncepciją, kaip ją Teisingumo Teismas apibūdino aiškindamas ir taikydamas Direktyvos 77/249 5 straipsnį. Pagal šią koncepciją šie du advokatai turi būti laikomi kartu nustatančiais jiems suteiktus įgaliojimus atitinkančias bendradarbiavimo taisykles, laikydamiesi priimančiojoje valstybėje narėje galiojančių profesinės etikos taisyklių ir naudodamiesi savo profesine autonomija (šiuo klausimu žr. 1988 m. vasario 25 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, 427/85, EU:C:1988:98, 24 punktą ir 1991 m. liepos 10 d. Sprendimo *Komisija / Prancūzija*, C-294/89, EU:C:1991:302, 31 punktą).
- 35 Šiomis aplinkybėmis neatrodo, kad laisvės teikti paslaugas pažeidimas, kaip savo išvados 76 punkte iš esmės nurodė generalinis advokatas, viršija tai, kas būtina gero teisingumo vykdymo tikslui pasiekti.
- 36 Taip pat svarbu pažymėti, kad, kaip savo išvados 75 punkte pažymėjo generalinis advokatas, atrodo, jog pagrindinėje byloje nagrinėjamiems Airijos teisės aktams būdinga tai, kad juose nenumatyta jokios pareigos dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, išimties.
- 37 Kaip savo išvados 80 ir 81 punktuose nurodė generalinis advokatas, reikia konstatuoti, kad tokia pareiga tam tikromis aplinkybėmis galėtų būti nenaudinga, todėl viršytų tai, kas būtina gero teisingumo vykdymo tikslui pasiekti.
- 38 Taip būtų, be kita ko, tuo atveju, kai vizituojantis advokatas dėl savo profesinės patirties galėtų atstovauti teisės subjektui taip pat, kaip ir advokatas, įprastai praktikuojantis atitinkamame nacionaliniame teisme. Šios bylos aplinkybėmis pastarasis teismas turi įvertinti, ar priimančiojoje valstybėje narėje įgyta profesinė patirtis gali būti reikšminga siekiant nustatyti šį aspektą.
- 39 Nagrinėjamoje byloje iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad O tvirtina daugelį metų Airijoje besiverčianti advokato praktika pagal 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 98/5/EB, skirtoje padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija (OL L 77, 1998, p. 36; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 83), numatytas sąlygas, o tai leidžia manyti, kad ši advokatė gali atstovauti besibylinėjančiam asmeniui taip pat, kaip ir advokatas, kuris turi teisę praktikuoti bylą nagrinėjančiame teisme. Pagal suformuotą jurisprudenciją prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs turi patikrinti, ar taip yra šiuo atveju (šiuo klausimu žr. 2020 m. balandžio 2 d. Sprendimo *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, 50 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 40 Atsižvelgiant į visa tai, kad išdėstyta, į pateiktus klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 77/249 5 straipsnis turi būti aiškinamas taip:
- pagal jį savaime nedraudžiama, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo tikslą, įpareigoti advokatą, teikiantį kliento atstovavimo paslaugas, dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme ir kuriam prireikus teks atsakomybė šiame teisme už pagal galiojančią sistemą advokatams nustatytas etikos ir procesines pareigas, kaip antai pateikti bylą nagrinėjančiam teismui informaciją apie visus teisinius, teisėkūros ar jurisprudencijos aspektus, galinčius turėti poveikį tinkamai proceso eigai, nuo kurių besibylinėjantis asmuo, nusprendęs pats užtikrinti savo gynybą, yra atleidžiamas,

- nėra neproporcinga, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo tikslą, įpareigoti vizituojantį advokatą dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, pagal sistemą, kurioje pastarieji turi galimybę apibrėžti savo atitinkamus vaidmenis, nes advokatas, praktikuojantis bylą nagrinėjančiame teisme, paprastai turi tik padėti vizituojančiam advokatui, kad jis galėtų gerai atstovauti klientui ir tinkamai vykdyti savo pareigas šiame teisme,
- bendra pareiga dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, pagal kurią neleidžiama atsižvelgti į vizituojančio advokato profesinę patirtį, viršija tai, kas būtina gero teisingumo vykdymo tikslui pasiekti.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 41 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1977 m. kovo 22 d. Tarybos direktyvos 77/249/EEB, skirtos padėti teisininkams veiksmingai naudotis laisve teikti paslaugas, 5 straipsnis turi būti aiškinamas taip:

- pagal jį savaime nedraudžiama, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo tikslą, įpareigoti advokatą, teikiantį kliento atstovavimo paslaugas, dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme ir kuriam prireikus teks atsakomybė šiame teisme už pagal galiojančią sistemą advokatams nustatytas etikos ir procesines pareigas, kaip antai pateikti bylą nagrinėjančiam teismui informaciją apie visus teisinius, teisėkūros ar jurisprudencijos aspektus, galinčius turėti poveikį tinkamai proceso eigai, nuo kurių besibylinėjantis asmuo, nusprendęs pats užtikrinti savo gynybą, yra atleidžiamas,
- nėra neproporcinga, atsižvelgiant į gero teisingumo vykdymo tikslą, įpareigoti vizituojantį advokatą dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, pagal sistemą, kurioje pastarieji turi galimybę apibrėžti savo atitinkamus vaidmenis, nes advokatas, praktikuojantis bylą nagrinėjančiame teisme, paprastai turi tik padėti vizituojančiam advokatui, kad jis galėtų gerai atstovauti klientui ir tinkamai vykdyti savo pareigas šiame teisme,
- bendra pareiga dirbti drauge su advokatu, kuris praktikuoja bylą nagrinėjančiame teisme, pagal kurią neleidžiama atsižvelgti į vizituojančio advokato profesinę patirtį, viršija tai, kas būtina gero teisingumo vykdymo tikslui pasiekti.

Parašai.